

van het Nederlandse Rode Kruis – op de avond van de 20ste reed *Lagerkommandant* Berg met zijn gehele staf weg, bij het kamp werd de Rode Kruis-vlag gehesen.

Het vrijlaten van gevangenen bleef niet tot het kamp Amersfoort beperkt: lichte gevallen (wij kennen hun aantallen niet) werden ook uit diverse gevangenissen in de grote steden vrijgelaten, de politieke gevangenen daarentegen werden, hoewel Schöngarth volledig op de hoogte was van het aanbod dat Seyss-Inquart had gedaan¹, door de *SD* vastgehouden en bij velen hunner bleef de angst bestaan dat zij als *Todeskandidat* zouden worden doodgeschoten. Met die mogelijkheid werd ook door illegale groepen ernstig rekening gehouden – nog op 30 april werden in Rotterdam door de Knokploegen vijf-en-dertig illegale werkers, onder hen enkele vrouwen, bevrijd: twee-en-dertig uit het hoofdbureau van

¹ Dat laatste blijkt uit een contact dat W. Schoemaker, leider van de spionagegroep Geheime Dienst Nederland, op 24 april met Schöngarth had.

Schoemaker had van december '44 af via een Duitser getracht, gevangenen van zijn groep vrij te krijgen in ruil voor het vrijlaten, door de Geallieerden, van enkele krijgsgevangenen Duitse officieren. Zijn pogingen hadden tot niets geleid maar hij had tenslotte kort na de 15de april een gesprek kunnen voeren met Koltitz en Schreieder. Dat gesprek vond plaats in het flatgebouw aan de Javastraat in Den Haag dat door de bezetter was gevorderd. 'Ze spraken er steeds over', aldus Schoemaker aan de Enquêtecommissie, 'of wij er niets aan konden doen dat zij alleen tegen de Russen verder vochten. Op dat stramien borduurden ze steeds door.' (getuige W. Schoemaker, *Eng.*, dl. IV c, p. 1394)

Het contact met Koltitz leidde er toe dat Schoemaker op 24 april een ontmoeting had met Schöngarth. Daarna stelde hij een lang telegram op (tekst in *Eng.*, punten j en o, gestenc. bijl. 452) waaruit bleek dat Schöngarth het standpunt had weergegeven dat al in de *Aktennotiz* van 13 april was neergelegd. Schöngarth zei evenwel niet dat de door hem vertolkte opvattingen al naar Londen waren doorgegeven (het kan zijn dat hij dat niet wist) en Schoemaker meende dus dat hij de eerste Nederlander was die hoorde dat Seyss-Inquart en Blaskowitz tot een regeling bereid waren. In zijn telegram stelde hij voor dat hijzelf namens *Shaef* de zaak zou kunnen gaan behandelen – hij hoopte dat *Shaef* met Duits verlot onmiddellijk een vliegtuig zou kunnen zenden om hem op te halen.

Hij wilde zijn telegram verzenden via de kanalen van kolonel Koot; die verzending werd tot zijn grote verontwaardiging geweigerd. Hij deed de tekst toen via de zender van zijn groep aan BI in Eindhoven toekomen. De tekst werd doorgeseind naar Londen en Reims (waar Eisenhower inmiddels gemachtigd was, besprekingen met Seyss-Inquart te voeren). Schoemakers hoop dat hij, een vier-en-twintigjarige student in de medicijnen, de man zou zijn die namens *Shaef* en de Nederlandse regering een voor Nederland historische regeling zou treffen, vervloog in rook toen *Shaef* hem antwoordde dat zijn bemiddeling niet nodig was. Intussen was zijn telegram van de 24ste in zoverre van betekenis geweest dat de regering en *Shaef* er uit geleerd hadden dat de opvattingen van Schöngarth niet verschilden van die van Seyss-Inquart.